

LIBERTATEA

Abonamentul:

Prețul foi „Libertatea” cu adausele sale „Foaia Interesantă”, „Tovărășia” și „Bobirnici”, — e următorul; pe un an 10 cor.; pe $\frac{1}{2}$ an 5 cor. — Pentru economi: numai 6 cor. pe an!
Pentru America trei dolari pe an.
Pentru România (4 foi) 40 Lei pe an.

Foaie națională politică.

Apare în fiecare Joi.

Inserțiuni:

1 pag. 60 cor., $\frac{1}{2}$ pag. 30 cor., $\frac{1}{4}$ pag. 15 cor. etc. — La inserate ce să dau de mai multe-ori, să fac reduceri de taxă.

Inserțiunile ca și abonamentele să plătesc înainte.

Manuscripte nu să dau napoi.

DR. VICTOR BONTESCU.

— Părerii după adunarea dela Hațeg. —

Am fost și pân' acum și suntem și azi de părerea, că nu totdeauna »bietul om e sub vreme«, ci și »bieteile vremi sunt sub om«! Nu numai vremile mari ne dau pe oamenii mari, ci oamenii cuminți pot face chiar din cele mai spălăcite vremi, vremuri mai mult ori mai puțin mari!

Tot așa am fost și suntem de părere, că nu ideile mari aruncate în lume, pot preface și schimba fața lumii, ci fața lumii să va schimba numai în măsura, în care să vor găsi oameni vrednici, cari să știe lupta, alerga, osteni, pentru ideile și planurile mari!

Intorși dela adunarea populară dela Hațeg, — adunare ca și care mai frumoasă de mult, ori poate nici-odată, n'am mai văzut, — suntem și mai mult pătrunși de adevărul din zisele de mai sus! Iaca de ce:

De a reușit această adunare așa frumos, măreț, precum de fapt a reușit, apoi nu noi suntem care să nu spunem adevărul pe care l'am găsit acolo: că, asta este vrednicia inteligenței române din Hațeg peste tot, și a inteligenței din Petroșeni, Pui, și din toate comunele din ținutul lor, — dar vorbind de singuratici cari au ostenit pentru această frumoasă reușită, trebuie să recunoaștem, mai mult decât zeci de alți inteligenți împreună, vrednicie are aci tinerul și însușit advocat Dr. Victor Bontescu! Dsa a fost argintul viu care a adunat tot metalul nobil al inteligenței române din Hațeg și jur, și a pus-o în mișcare și nu a dat răgaz de odihnă nimănui, ci pe toți i-a urnit, i-a minat, i-a sculat din odihna lor și i-a alergat, pe aproape și pe departe, iar dsa însuși a scris, a fugit pe sate, a stăruit din tot sufletul, cu vorba și cu fapta, ca tot ținutul să se ri-

dice în picioare, să vină la Hațeg pe ziua numită, — nu pentru a face paradă, ci știind că acolo nația, poporul cel prea rămas napoi de pe Țara-Hațegului, dacă va veni, cu suflet înnoit, înălțat, spre bine preschimbat, să va duce napoi la casele sale, după ascultarea vorbirilor ce i-se vor rosti!

Și osteneala sa încununată a fost de o izbândă, pe care numai omul cu adevărat al poporului, (adecă iubit de popor), o poate arăta! Și poporul iubește pe acela pe care îl simte cu sufletul seu neînșelător, că și el îl iubește și credincios îi este!

Credem că și frații Hațegani și din acele părți, toți cu noi de o părere vor fi, când dăm Cezarului ce este al Cezarului, Românului vrednic ce este al lui, — și când la Hațeg recunoaștem cu drag că partea leului în reușita măreață a adunării, a fost a dlui Dr. Victor Bontescu. Ceialți au muncit și ei cu tot sufletul, — osul însă ca nimeni altul acest fiu bun al neamului nostru și-l'a pus, — și de asta pot fi mândri, toți Hațeganii, știut fiind că Victor Bontescu pretin bun, și frate fără fală, și respingător de mărire, tuturor este. Și dacă noi îl scoatem deosebit la iveală, e, ca să iasă cât mai limpede la iveală altceva și anume adevărul neîndoios: că, de multe ori (ori totdeauna!) pornirile mari ale unui colț de țară, ori și ale unui neam, nu-'s legate de mulțime, ci de cite unul doi oameni cu suflete mari, cari știu să frământa, să urnească, să ridice mulțimea, făcând minuni cu ea! Pe când de-o lăsau în pace, în pace durmea ea mai departe, vremi peste vremi!

Și scoatem la iveală pe Victor Bontescu, ca un răs-

puns la mulți frați ai noștri de prin alte orașe și colțuri de țară, cari au și ei popor cel puțin ca cel din țară Hațegului, de nu mai bun, și totuși dorm ei și doarme tot poporul, — pentru că acei cari ar fi chemați a fi Victor Bontesci în partea locului, — în loc să asude alergând să-și desmorțească ținutul, perd vremea în tânguiri, că: «nu putem face nimic, poporul e nepriceput, rău, laș, slugarnic»... Ba sunteți voi, domnilor, comozi, nesimțitori, lipsiți de mândrie de neam și de inimă pentru acel popor! Că de a-ți cerca, pe multe locuri același lucru l'ați putea! Bineînțeles dacă și voi, prin purtarea voastră față de acel popor, v'ați apropiat de inima lui, cât de cât, așa cum Victor Bontescu s'a apropiat! Și apoi să-i grați așa cum, plin de înțelepciune, a grațit Bontescu poporului la Hațeg, zicându-i:

— În marea revoluție franceză dela începutul veacului trecut, când poporul sta într-o clipă nehotărît și să uita că la ce o sa-l îndrume mâna de oameni dela cîrmă, un luminat bărbat francez îi zise: »Voi stați aci mii de oameni și vă așteptați mîntuirea dela mâna asta de oameni, de sus, și vi-să par ei mari cât urieșii față de voi! Dar, voi știți de ce vi-se par așa de mari? Pentru că voi (oamenii din popor) totdeauna stați în genunchi înaintea lor, și de aceea îi vedeți mai mari decum sunt! Ridicați-vă numai și voi în picioare, și veți vedea că voi sunteți mari și tari!«

Prin astfel de pilde Dr. Bontescu voia să toarne suflet nou, bărbăție, frunte ridicată, în poporul mult adunat la Hațeg de pe toată Țara-Hațegului!

Nobilă năzuință!

Dă-ne Doamne în fiecare puiu de orașel, în fiecare colțșor de țară, cite un Victor Bontescu, — și atunci viitorul Românului din această patrie, repede ar ajunge — viitor de auri!

UNELE—ALTELE

Vedere minunată la Blaj.

Știrea pe care „Libertatea” a adus-o mai întii, că adecă la Blaj vom avea bucuria a vedea pe toți Archiereii români alături, ca frații, în fruntea poporului și a cărturarimii române din patrie, aducînd mare închinare Culturii române, — s'a adevărit și prin știrile sigure ale ziarului „Unirea” dela Blaj, care aduce vestea, că da, și Archiereii greco-orientali vor fi toți de față la Sîntămărie la ședința sărbătorească, iubilară, a „Asociațiunii”, în Blaj!

Ne bucurăm din toată inima de știrea aceasta, — și mai vestim următoarele frumoase amănunte:

În ziua de Sîntămărie, după-ce să va fi sfințit slujba dumnezeiască în vechea și măreața biserică-catedrală a Blajului, — toți archierii să vor retrage în Curtea Metropolitană, în castelul-reședință a Excelenței Sale Dr. Mihali.

În vremea asta în biserică-catedrală să vor arangea cele de lipsă pentru ținerea ședinței iubilare, sărbătorești, a Asociațiunii”. S'or așeza mese, tronuri pentru Archierei, scaune pentru fruntașii și bătrînii neamului, — și apoi oînd toate vor fi gata, o deputațiune va merge să poștească pe Preasfințitii Archierei la ședință.

Atunci vor pleca din Curtea Metropolitană cei 6 archierei români: doi Metropolitani: Dr. V. Mihali cu I. Meșianu, urmați de 4 Episcopi: Dr. Radu cu Ignatie Papp și Dr. Hossu cu Dr. Cristea, — și cu tot ce au ei mai ales, canonici, asesori, în jurul lor.

Venirea lor, alături, ca frații de un singe și de o mamă, peste larga piață a Blajului, înaintînd spre catedrală, — va fi o priveliște măreață, rară, cum nu s'a mai văzut nici-odată!

Zeci de mii de Români va umplea larga piață, aclamînd pe iubiții capi bisericesti, zguduind vîzduhul prin urările strigate lor din tot sufletul: *Să trăiască! Să trăiască!* Așa, între însuflețite aclamări vor intra în Catedrală și vor lua parte la ședință.

— După ședință va fi banchet mare, prînz împreună, la care în frunte vor sta alături, iarăși cei 6 vlădici ai noștri. Aci Președintele Asociațiunii, dl Andreiu Băr-

seanu, va inchina cel dintii păhar intru sănătatea și cinstea M. Sale și a Arhierilor, și la asta va răspunde în numele Arhierilor, cel mai bătrîn între ei: *Metropolitul Meșianu*, care e azis singurul bărbat încă în viață dintre acei, cari au luat parte cu Șaguna, Bărnuț, Lemenyi, etc. la 1848, la marea adunare de pe „Cîmpul-Libertății” la Blaj! Era pe atunci flăcău tiner și aprig; azi ca moș de 84 ani l'a ajuns Dzeu să povestească nepoților și strănepoților, în același Blaj, îndioștoarele aduceri aminte de acum 63 de ani!

Va fi o poveste dragă, mișcătoare, pe care toți o așteaptă cu multă nerăbdare!

— Vor fi apoi de văzut multe de toate: „Conductul etnografic”, o defilare de porturi naționale din toate părțile locuite de Români! O arătare asemenea ne-mai văzută pe picior așa mare, — și foarte plăcută, desfătătoare, pentru ochiul românesc.

— Ci-că din România vin peste 2000 de easpeți! — Apoi pentru a juca teatru vin cei mai mari artrați dela teatrul național din București: Liciu și dna Romanescu!

— A doua zi alte multe, și ședința Societății de teatru, condusă de dl Dr. Mihu, vrednică a fi de față la ea tot Românul.

— După amiaz zborul lui Vlaicu cu mașina peste „Cîmpul-Libertății” — și altele și altele.

Tot lucruri cari de cari mai vrednice, ca pentru ele să meargă cît mai mulți Români să le vadă.

Vom aduce știri despre tot ce s'a petrecut și s'a văzut la aceste sărbări culturale, ca și care altele nu am mai văzut noi Români aici la noi!

Războiu între Franța și Germania.

Unele foi streine aduc știri, de necrezut, că între cele două state puternice: Franța și Germania, lucrurile ar fi așa de încordate, încît ar fi primejdie să izbucnească un războiu.

Din Berlin să vestește, că trimisul (ambasadorul) Franței: *Cambon*, în urma unei telegrame primite din Paris a plecat îndată din Capitala Germaniei, unde nu să va întoarce, decît poate peste vre o 10 zile, după-ce să va ținea marele sfat, la care vor lua parte toți ministrii Franței și alți bărbați de stat.

Jurnalul francez: „Le Petit Parisien” aduce vestea, că ministrul de marină: *Delcassé* a dat ordin telegrafic, că toți muncitorii dela vapoare să fie puși în lucru și au lucrat chiar și Dumineca, numai ca să poată pune pe picior de războiu vasele trebuincioase.

Deocamdată știrile trebuiesc primite cu neîncredere. Căci azi izbucnesc războaiele mari mai greu, — că să întrepun și alte state mari, nu numai cele certate.

Pertractarea recursului contra alegerii dela Orăștie.

— Deseopere Dumnezeu mișelile! —

În 22 Aug. s'a început ascultarea martorilor chemați pentru a fi ascultați asupra multelor mijloace de stricare de suflete, de cari s'au folosit oamenii lui Farkaș pentru a-l scoate «ales» pe acest evreiaș nelnsenmat.

Săptămîni de zile mulți evreiași și patrioții jidoviți, au cutreerat satele noastre, ca să învețe pe oameni a minți ori a tăgădui ori-ce răspuns! Unii li-au primit sfaturile, alții însă să gîndesc la Dzeu și — cel puțin în fața legii, nu mint, ci mărturisesc adevărul și trag vâlul de pe fața stricătorilor de suflete! Cele dintii două zile de ascultare, despre care putem da samă, au scos viu la iveală acest lucru. Arată și pe Români pocăiți și îndreptați, dar și pe cei umblători cu cîrnal!

Ascultarea o conduce judele de tablă Dr. *Ujvárosy*, care să vede om cinstitor de lege și cu tact în lucrarea sa. — Iacă ce a scos la iveală ascultarea celor dintii două zile (Marți și Mercuri):

— *Berivoy László* dela curtea din Gelmar, a jurat că n'a dat bani lui *Nicolae Dăian* de acolo ca să voteze cu *Farkaș*. *Dăian* a jurat și el că n'a căpătat bani dela dl *Berivoy*. Dar că nu i-s'au dat oare bani prin deregătorul lui *Berivoy*, — asta n'a lăsat judele să se mai cerceteze, ca nefiind cerută în recurs apriat și dela început.

— *Pr. Eftimie Costescu* (Boia) a mărturisit și a jurat pe aceea, că *George Vasiloi* din Sereca a recunoscut naintea lui, că a primit înainte de alegere 20 cor. și după votarea cu *Farkaș* încă 30 cor. dela *Bocz Soma*, cassarul băncii ungurești din Orăștie. Tot așa i-a recunoscut *Arimesc Nicolae* din Sereca, că înainte de alegere a primit dela *Bocz* 30 cor, iar după alegere încă 30!

— *Nicolae Brinză* din Cugir, dă la protocol sub jurămînt, că *Tăban Petru* din Cugir, a recunoscut naintea lui și a mai multora, că a primit înainte de alegere 30 cor. dela *Orencsák*, ca să stea acasă și să nu vie la vot cu Românii!

— *Schuller Karli*, fabricantul de șpir dela Orăștie, a jurat că el nu știe de nimic: nici că s'au dat bani, nici că s'a făcut în alt chip amăgirea alegătorilor!

— Tot așa a jurat cunoscutul corteș neadormit *Förroy György* dela banca ungurească din Orăștie, care înainte de alegere era tot din casă în casă prin *Pricaz* și pe aici prin oraș! — *El a jurat* că nu știe de nici o cumpărare cu bani ori de altă stricăciune! El e mielul nevinovat al Domnului, care atunci era tot pe capul alegătorilor, numai așa de dragul lor...

— *D.șoara Valeria Ciucu-*

rel (Deva), care era cancellistă în administrația foil „Libertatea” — descopere, că după alegere a venit în cancelaria foil *Nicolae Ciurdăresc* și apoi *Adam Lazar* din Orăștie, și au mărturisit părintelui *Moța*, că ei au fost duși de oamenii lui *Farkaș* în trăsuri închise la hotel „*Transsylvania*” în preziua alegerii și acolo au fost închiși, hărăniți, și și dacă au vrut să scape de acolo, că vedeau în ce cursă au căzut, nu i-au mai lasat afară, și i-au dus cu țugul la votare pentru *Farkaș*, și după votare au primit dela *Bocz* cîte 50 cor. Fiecare spunea: Aș da, domnule, banii și îndești napol, numai să pot drege lucrull!

— Părintele *I. Moța*, a mărturisit același lucru despre acești doi alegători.

— *Lazar Adam* din Orăștie, chemat să spună el însuși cele-ce le spusese dșoara *Ciucurel* și părintele *Moța*, — a recunoscut că a fost dns la „*Transsylvania*” ca cu puterea și închis acolo, și de mai multe-ori a voit să scape de acolo, dar nu l'au mai lăsat afară! După votarea cu *Farkaș* a căpătat dela *Bocz* 50 cor. Pe asta a jurat. Una a cîrnit-o bătrînul. A zis, că nu i-a spus nime să voteze cu *Farkaș*, ci mergînd așa cu ceilalți, a votat și el cu ei — de frică!

— *George Vasiloi* din Sereca a recunoscut, că a primit înainte de vot 20 cor. după vot 30 cor. dela *Bocz Soma*.

— *Arimesc Nicolae* din Sereca, a tăgăduit ori-ce răspuns. Căci, să mintă și să joare n'ar vrea, să spună adevărul nu poate... L'au învățat dară să se strecoare printre ghiarele primejdiei, tăgăduind ori-ce răspuns.

— *Samoillesc Iuon* lui *Petru* din *Beriu*, a venit cu gînd să facă mărturisire folositoare lui *Farkaș*, dar, fără voie a făcut descoperiri însemnate contra acelor a căror slugă vrea să fie. El a spus: M'am dus într'o zi la banca ungurească (după ce, creștine?) și acolo dl *Bocz* m'a întrebat că cu cine voiu ținea? Eu am spus că încă nu știu. Atunci dl *Bocz* mi-a zis: De țil cu noi, capeți »de căraușle« 20 cor. acum înainte, și mi-le-a și dat, iar după votare mai capeți »ce să cuvînesc«. Și după-ce am votat cu *Farkaș*, mi-a mai dat 60 cor. tot de »căraușle«... Dar nu pentru vot! (Nu, nu! Așa să te alduiască Dzeul!) Pe asta a jurat: că nu pentru vot, ci numai așa, de dragul ochilor lui, pentru căraușle i-a dat *Bocz* 80 cor!

— *Lup Petru* din Sereca, a recunoscut, că a văzut și el cînd i-s'a dat de *Bocz* lui *Arimesc* din Sereca 3 hirtii de cîte 10 cor. în șopru dela „*Transsylvania*”.

— *Morancea Ilie* din Sereca,

Boșorogan Nistor și *Stefănie Eftimie*, birău, au tăgăduit a da răspuns, căci, ziceau, nu vrem să ajungem în temniță! Asta ar fi a să înțelege așa, că ei ori cum ar fi mărturisit, tot în temniță ar fi trebuit să ajungă: de spuneau drept, trebuiau să recunoască că au păcătuțit; de nu spuneau drept, trebuiau să joare ștrîmb, și dovedești, iar să cadă în temniță. Asta e atît cît a mărturisit că mișelie s'a petrecut și cu ei!

Atîta s'au arculat în cele dintii două zile. Despre cei ce răspund azi (Joi) și în zilele următoare, vom da știre în numerii viitori.

O evanghelie potrivită.

Luni în săptămîna a 11-a după *Rusalii*, așadar în asta cu postul *Sintei-mării*, să cetește în biserici o evanghelie, în care *Christos* zbi- ciulește pe cărturarii și fariseii jidovi, cari luau jurămîntul în deșert și învățau pe popor a jura mincinos, ca să le fie lor de folos! Iacă ce spune Domnul *Christos* în acea evanghelie:

„Vai vouă, cărturarilor și fariseilor fățarnici, care ziceți: cel ce va jura pe biserică, nimic nu este, iar cel ce jură pe aurul bisericii, vinovat este! Nebuni și orbi! Că ce este mai mare, aurul sau biserică care îl sfințește pe aur? Și cel ce va jura pe altar, nimic nu este, iar cel ce va jura pe darul de-asupra lui, vinovat este! Nebuni și orbi! Că ce este mai mare, darul sau altarul care sfințește pe dar? Deci cela ce jură pe altar, să jură pe el și pe toate cele ce sunt de-asupra lui. Și cel ce jură pe biserică, să jură pe ea și pe cel ce locuște întru dînsa!”

Așa grăește *Christos*, arătînd că cărturarii și fariseii jidovi, chiar pe vremea lui aveau obiceiul mizerabil de a învăța poporul să fie cu gînd ascuns și ușuratic la facerea jurămîntului!

Băgați de samă, creștini de azi, — că pare-mi-se iară vin asupra voastră ispite, ca cele zbicuite de Domnul *Christos*! Iată însă că El și Tatăl cel din ceruri nebuni și orbi numește pe cei ce cred în învățăturile acestui fel de cărturari și farisei! Că dacă toată lumea nu vi-ar vedea păcatul, vi-l vede El, Dzeu cel atotștiutor, și Fiul său cel dumnezeesc, din ceruri!

Mărturisiți adevărul deplin, și veți fi buni și naintea oamenilor și naintea lui Dzeu!

Supărare pe „Libertatea”.

Încă în ziua dintii a ascultărilor, avocatul apărător al lui *Farkaș*, *Dr. Telétleny* a stat nainte cu „ponoslu” mare: că, uite ce a scris „*Libertatea*” în numărul din ajunul pertractării (și a alăturat articolul în românește și în traducere ungurească).

Zice că aceasta e așifare între alegătorii chemați de martori, e siluire a lor, îl face a nu putea mărturisi „liberi”! Cere să fie întrebat fiecare

martor, că cetii'a el cele scrise în „Libertatea” ori cetitui-lea altcineva?

Auzi, auzi! Adecă dacă noi am învățat pe oameni să spună adevărul cu gândul la Dumnezeu și la jurământ, — asta însemnă a-l face să nu poată mărturisii liber! Cum o fi acest fel de „mărturisire liberă”, pe care ei l'ar dori în alt fel, decît răspunzînd adevărului? Paremi-se domnii aștia faini ar dori mai multă libertate de a — minți! Și noi dela asta îi desmintăm pe oameni. Și asta ni să ia așa tare în nume de rău!

Ba făgăduim de nou, că vom sta la postul de pază și vom descrie pe fiecare ce a spus, — ca să-l știe toată lumea, și să-l poată judeca după cum a spus adevărul ori a mințit, ori s'a tras napoi dela mărturisirea adevărului, — ceea-ce încă e un grațiu destul de limpede!

Adunarea poporală dela Hațeg.

Dacă despre adunările de până acum s'a zis că au fost reușite, frumoase, apoi despre adunarea dela Hațeg, la care au fost de față cel puțin 5000—6000 de oameni, și la care au răsunit unsprezece vorbiri, care de care mai meșter ticluite, în mijlocul unei însuflețiri mari, putem zice că a fost cu adevărat măreață! Doar Bozoviciul ci-că ar fi întrecut cu mulțimea, Hațegul. În ziua de „Schimbarea la față” era cu totul schimbat la față și acest orășel, care la întâia vedere, venind din spre gară, ți-se pare atît de drăguț și curățel. Azi avea înfățișarea unui oraș de țărani, căci încotro mergeai nu vedeai picior de domn, hainele negre erau sorbite de mulțimea straelor albe, și vorba românească domnia peste toată largă piață și pe toate străzile Hațegului.

Fruntașii neamului au sosit la orele 2 d. a. Tot poporul eșise întru întîmpinarea lor la stațiunea Hațegului în frunte cu două fanfare, și cu steaguri și cu un banderiu de douăzeci de călăreți. Sosesc cu trenul acesta Dr. T. Mihali, Dr. V. Lucaciu, Dr. St. C. Pop, V. Damian, Dr. A. Vlad, V. Goldiș, Dr. N. Comșa și alții inteligenți și conducători ai poporului nostru. Mulțimea erumpe în strigăte de „să trăiască!” fanfara cîntă „Imnul Unirii”, și apoi părintele Niculescu din Tăstea, din umbra steagurilor plecate, bineven-tează pe cei sosiți. Răspunde Dr. T. Mihali. Pornește apoi convoiul plin de însuflețire spre oraș. Fanfarele cîntau acum „Deșteaptă-te Române!” Saltau inimile de bucurie și pare că fiecare din noi era mai sprinten, îți părea că cîștigi în puteri și pășești mai îndesat văzîndu-te răpit de marea aceasta românească.

La 2 și 1/2, banchet la Mielul de aur.

După orele 3 să începe adunarea. Să alege prezident al adunării protopopul Hațegului Dr. C. Popescu, și o deputațiune invită pe fruntași la adunare.

Protopopul Popescu, președintele adunării deschide apoi cu o bine simțită vorbire adunarea și dă cuvîntul mai întîi avocatului din Bozovici Dr. Vladone, de-altminte-lea fiin al Hațegului. Dsa arată cîtă nedreptate e în felul cum e așternută soarta poporului din partea puternicilor zilei, care toate le toc-mesc, ca ei să poată dormi pe perne moi, poporul doarmă pe orice fel de spini și ciulini! — Dl Dr. Mihali vorbește despre starea de obște a politiceii în țară, arătînd cum deputații nostri să zbat în dietă a îndupleca pe domnii zilei la facerea de legi mai bune, dar aceia, între cari șede pe nedrept și Rosenberg-ul Hațegului, nu vor să audă de ușurare pentru popor!

— Dl Dr. St. C. Pop arată că ni-să cere mai multă jertfă de soldați și de bani, — dar legile cele nonă nesocotesc dreptul popoarelor și a limbilor lor în armată și vreau să facă și aci loc maghiarizării. Feciorii nostri au fost buni să lupte contra lui Napoleon cel mare pe care l'au pus în uimire, încît a zis: Dați-mi 20.000 de soldații de aștia cu șube albe (erau Români în regimentele austriece) și bat cu ei toată lumea!, au fost buni contra Italienilor și a Prusacilor, iar acum sunt buni de a fi batjocoriți și în armată?

Dr. N. Comșa (Seliște) răpește mulțimea prin o vorbire plină de foc întru a chema pe frați la ținerea împreună! — Vas. Goldiș zbicuie stările de lucruri cari ne pun pe cap domni și deregători streini. Noi nu vrem să mai fim numai slugi în țara asta. Nici chiar de ni-să dau, ca stăpîni, solgăbirae bune, vicispani buni, ministri buni, căci nu vrem să fim slugi la stăpîni buni, ci să ne fim înșine stăpîni! — V. Damian însuflețește mulțimea de a-și iubi limba și legea, și a ținea la ele cu tărie de fier! — Dr. V. Lucaciu spulberă gîndurile strani, ce le avem despre stat, arătînd că statul trebuie să fie o unealtă pentru a să da prin alcătuirea lui fericirea cetățenilor, dar el nu e însuși un scop, pentru care cetățenii să-și jertfească tichna și fericirea! — Dr. A. Vlad arată însemnătatea votului universal și toată dreptatea ce o avem a îl cere pe acesta! — Ion Vasiu a vorbit despre mîndria de neam la care îndeamnă prin cuvinte aprinse pe tot fratele Român! — Dr. Victor Bontescu zbicuie, în o vorbire prea scurtă, însușirea rea a Românului de a să tîrî în chip nebărbătesc naintea tuturor răilor, și îl îndeamnă prin luminate pilduri a sta în picioare, cu fruntea sus, nainte ori cuit

Păr. protopop Popescu închide adunarea.

Poporul a ascultat cu vădită plăcere toate vorbirile, cari de cari mai căminți și înălțătoare de suflet, și pe unde îi mai plăcea, le sublinia prin strigări „să trăiască!”, iar alteori izbucnes în

strigări: Jos cu ei! (alții sus cu ei în ștreang!) cînd să pomenea numele dezertorilor naționali ca alui Mangra, Burdea ori Șeghescu.

— Sara a fost o conduct cu torțe (facle) în cinstea frunțașilor nostri. În fața caselor dlui Bontescu convoiul s'a oprit și cerea să vadă pe domnii nostri încă odată! La ivirea frunțașilor tinerul avocat Dr. D. Șielariu li salută și le mulțumește în numele mulțimei pentru că au ostenit să vină la Hațeg. Răspund dnii Dr. T. Mihali și părintele Lucaciu. După retragerea cu torțe a urmat concert, dat de corul hățeganilor, condus de A. Medrea, (despre care vezi corespondența la alt loc).

Tulburările din Balcani.

Am scris și noi mai de multe ori despre hîrtuțiile și tulburările cele multe, ce să trăgănează de ani de zile între întinsa împărăție a Turcilor pe deoparte și de cealaltă parte între popoarele din Macedonia, țărișoară supusă Turcilor, din jos de Bulgaria. Acu-s vre-o două săptămîni s'a făcut pace cu cea mai mare parte a răsculaților, de sigur nu pentru-că aceștia ar fi fost învinși, ci ca să aibă vreme a-și aduna noi puteri împotriva Turcilor, de sub a căror stăpînire vreau să scape cu ori ce preț.

Cea mai bună dovadă de altcum, că pacea aceasta nu e serioasă și că e menită a da liniște numai unei părți dintre popoarele, cari să ceartă, e faptul, că abia s'a încheiat pacea cu Macedonia, s'a răsculat îndată altă țărișoară mică din Balcani:

Albania, care până acum odihnisse. Aici de altcum lucrează și mâna tinărului regat: Bulgaria, care abia de cîțiva ani să zmulse de sub jugul turcesc, iar acum vrea să înclăsteze la sine și Albania, țara de din josul ei, care e încă sub Turci.

Comitetul revoluționar central din Sofia, capitala Bulgariei, în una din ședințele sale din urmă a hotărît să stringă din nou comitetele revoluționare din deosebitele state europene și să proclame răscoala în Albania. A trimis oameni anume în România, în Austro Ungaria și în America chiar, ca să pună la cale lupta pentru munca sfîntă, cum numesc ei revoluția cu Turcia.

Trupele le orînduiesc în Bulgaria și de aici le trimit apoi înarmate și provăzute cu de toate în Macedonia, unde răscoală satele și fac lagerele. Pe satele bulgărești, precum și pe cele sârbești, comitetul central a aruncat dări unume cu scopul de a să da prin ele ajutor revoluționarilor. Această dare o adună iarăș trupe răsculate, cari de multe, ori sunt nemiloase din cale afară. Așa de pildă satul Gradeve, care n'a voit să dea această dare pe seama revoluționarilor a fost bombardat și mulți din locuitorii și-au pierdut viața. Tot din asemenea pricină sa-

tul Moianice a fost aprins din patru părți și s'a nimicit în flăcări.

Răsculații sunt peste tot din cale afară hotărîți și pe toți aceia, cari nu arată simpatie pentru răscoală, îi înfrică și-i pedepesc. Mai deunăzi au spînzurat pe doi preoți, deoarece-ce aceștia nu voiau să spună poporului vorbiri înflăcărâte și să-i îndemne la răscoală.

Tulburările sunt primejdioase și pentru-că Grecii încă dau tot ajutorul celor răsculați, și așa să prea poate să vedem noi flăcări și lupte sîngeroase între munții Balcani.

Noutăți literare.

Publicăm lista celor mai nouă cărți literare și îndemnăm publicul cetitor să le comande, căci găsește în ele o lectură ușoară, frumoasă și plăcută. Iată-le:

Dr. Bîanu: Dicționarul sănătății	15.—
Cincinat Pavelescu: Poezii	3.—
N. Iorga: Oameni cari au fost	3.—
M.-Moscu: Ada Lazu (nuvele)	2.—
Vasil Pop: Iubirea e biruitoare (nuvele)	2.—
H. Stahl: Bucureștii ce să duc	2.50
Girleanu: Bătrîni (nuvele)	3.—
„Cea dintîi durere	2.50
Moldovan: Cetatea soarelui, poezii	2.—
Dostoievsky: Crimă și Pedepsă I-II roman	6.—
Dobrogean-Gherea: Neolobgia	3.50
T. Mera: Din țări străine schițe	2.—
Björnson: Mary, roman	1.—
Bougand: Mama sf. Augustin	3.—
Strin: Din sărmana mea grădina, poezii	1.—
A. Cotruș: Poezii	1.—
Goga: Ce e »Tribuna« zilelor noastre	0.50
Bălăior și Tămlița, povești	0.50
Din Bucovina da altădată	0.20
Legende neamului Hohenzollern	0.20
Foloasele învățaturii	0.20
Flori și Povești: Dragoslav	0.20
Povestiri din Halima	0.50
Povestiri de folos de Sadoveanu	0.40
Proverburi și învățături	0.40
Speranță: Anecdote populare	2.—
Coșbuc: Cîntece de vitejie	1.—
Vloara din Bihor: Vioarele, schițe	2.—
Silvestru Moldovan: Ardealul, descrieri	1.80
I. Slavici: Românii din Ardeal	0.30
Gogan: Spre mai bine	0.30
Zschokke: Ionatan Trock	0.30
A. Dumas-Fiul: Diana de Lys	0.30
Silvio Pellico: Ani de temniță, vol. I-II	0.60
C. Tschudi: Tinereța Mariei Antoineta, I II	0.60
S. Masoch: Buni și răi	0.30
I. Boteni: Drumuri	0.30
S. Masoch: Creditorii	0.30
Dr. Mironescu: Cura de slăbit și de îngrășat	0.30
Flammarion: Urania I-II	0.60
O. Wilde: Pescarul și sufletul său	0.30
I. Ciocîrlan: Inimă de mamă	0.30

În luarea aminte a domnilor învățători recomandăm minunata carte a dlui Dulfu, cunoscutul scriitor, meșterul din Ardeal și profesor de pedagogie: „Metoda învățămîntului primar”, o carte de peste 500 de pagini, cor. 6.

Pentru postă să se trimită deosebit, de cărțile de sub 50 fil, cite 5 fileri de un; iar pentru cele mai mari, cu cite 2—3 cor. cite 30 fil. Comanda să se adreseze la: „*Librăria Națională*” S. Bornemisa, în Orăștie.

Mai multă mândrie.

Adunarea populară dela Hațeg. Lume multă; domni și doamne multe. E spre sfârșite. Soarele apuse după dosul caselor și începură a să lăsa încet răcoritoarele umbre ale înserării. Era la cuvânt vrednicul țaran din Satu-mic: Vasiu. Imbrăcat în straie românești, știe Dumnezeu, dar îmi plăcea mai mult decât unii domni, cari luaseră cuvântul înaintea lui, și dintre cari graiul unora atingea supărăcios urechea românească prin accentuarea rea a unor cuvinte românești.

Vasiu vorbește limpede românește și cu multă pricepere, și cu însuflețire — *adevărată!* Mă gândeam: ce s'ar fi ales din omul acesta, dacă ar fi umblat la mai multe școlii. Desigur eșia din el un fruntaș mai însemnat ca mulți alții. Dar Vasiu e fruntaș fără școli înalte! Cît un fruntaș, face și el. Ce face adecă? Aleargă la toate adunările populare, urcă catedra și vorbește, și încă așa, că vorba lui te fură pe nesimțite și-l ascuți cu drag și cu plăcere! Cuvintele lui, întotdeauna binecintărite și zidite parcă, sunt așa puse la locul lor, că ți-să tipăresc toate în minte și-n suflet! — La adunarea dela Orăștie făceam însemnări pentru o foaie. Am scris ca o mașină verbirile ce s'au vorbit, dar cînd a început Vasiu să vorbească, n-am mai scris: uitasem că sunt încredințatul unei foi, eram numai public ascultător, mă însuflețeam și eu cu lumea, și ochii mei sorbiau vorbele meșterului grăitor Vasiu! Și mai are badea Vasiu o însușire, afară de aceea că vorbește bine: știe să-și aleagă întotdeauna lucrul ce să-l spuie, și socot, că să gîndește asupra lui chiar înainte de adunare.

Vorbirile lui Vasiu au miez, au cuprins, nu numai formă și vorbărie goală. Vorbirea dela Orăștie a fost *clasied*, cum s'a scris în foaia „Libertatea“, fără a mări lucrul. Și a fost nimerită.

Nimerită a fost și cea dela Hațeg, mai nimerită ca a mulți altora. Aici Vasiu a vorbit despre *mîndria neamului!* „Fii mîndru Român!“ De cîte ori a rostit el cuvintele acestea, n-aș putea spune anume. Și aici, în Hațeg, a fost mai multă trebuință ca ori unde, a se spune Românului să fie *mîndru!* Oamenii de pe Valea-Hațegului, satele „nemeșești“, au așa de puțină mîndrie românească! Dumnezeule! La sufletul acestora era neapărată nevoie a să pune cuvinte însuflețitoare despre obfrăia neamului nostru!

Bra neapărată nevoie, fiindcă Valea Hațegului e leagănul zămisliirii noastre, și fiindcă românismul tocmai aici, e par'că mai slab ca aiurea. De ce n'a vorbit Lucaciu despre asta? De sigur că într'un elan de însuflețire dsa ar fi sădit în sufletul celor vre-o 4000 de

țărani români de față, o nemărginită dragoste de neam, și o nemărginită mîndrie românească! Vasiu a vorbit despre asta cîteva cuvinte și lumea l'a ascultat cu multă plăcere. Pe acestea poate nici nu le-au uitat frații nostri țărani. Pe urmă a grăit și dl. Dr. Bontescu, scurt, despre aceasta. Deși era nimerit a să vorbi mult și frumos.

„Mai multă mîndrie!“ Ce greu ne deprindem noi cu vorbele acestea! Par'că nici nu suntem oameni! Ne plecăm capetele în fața tuturor lichelelor imbrăcate în zdrențe negre și stăm amiliți în fața lor, pe care să văd urmele unei vieți destrăbălate. Ne trîm și ochii nostri privesc spre adușii de vînturi cu o milogeală desgustătoare. Și nu numai țărani nostri sunt așa, ci așa e și mare parte din inteligența noastră!

Ce puțină vrednicie au și aceștia! Băgați numai de seamă în cafenele și în alte conveniri sociale cu străinii, cum fac o parte din domniile nostri, plocoana, din curtoazie — zic ei; dar curtoazia aceasta prea samănă a — slugărniciilor! Suntem ca niște copii oreneni, cari zimbim tuturor în mîrginirea noastră, și nu băgăm de seamă, că pas de pas suntem luați în bătaie de joc! Ne dă peste naș chiar și un orlșmar ovreu, și noi tăcem și le suferim toate sub ridicolul pretext, că — nu se cuvine să facem „scandal!“

Halal!

Bade Vasiu, hai cît de des printre noi, și o spune cît de des și de îndesat fraților din popor, dar și la mare parte a „domnilor“ nostri: „Fii mai mîndru de tine și de limba ta Române!“ *Seb. Bornemisa.*

Fond cultural în loc de cunună pe sicriu.

○ frumoasă știre cu multă învătatură pentru noi, aduc zările din România în legătură cu moartea vrednicului bărbat politic al fraților nostri din Țară, *Tache Protopopescu*. Anume, familia mult regretatului mare binefăcător al țărânilor Tache Protopopescu, a rugat toate așezămintele mai de samă și pe toți aceia, cari ar dori să depună cunună pe sicriul fiertatului Protopopescu, să deie mai bine prețul cununii, băncii »Banca Românească« spre păstrare, iar banii ce să vor aduna să fie întrebuințați la înjghebarea unui *fond cultural*, care să poarte numele »Tache Protopopescu«, și din care să se deie an de an stipendii (ajutoare) la învățatură tinerilor celor mai buni cari studiază *finanțe* și *comerț*.

Listele de subscriere s'au deschis la cele mai mari bănci din București și la filialele lor.

Până azi, abia în vre-o cîteva zile, s'a scris frumoasa sumă de *Lei: 80.081.*

lată un lucru frumos ș'o iscodire cuminte la frații nostri din Regat, cari prin fondul Protopopescu ne dau pildă vie nouă celor de peste hotare, că cultura, — acest izvor de nesecată fericire, la care să adapă toate neamurile lumii civilizate, — trebuie spriginită mai presus de toate de noi Români, cu ori-ce prilej, jertfind din avutul nostru și la altarul ei.

Și dacă frații nostri din România liberă, cari n'au lipsă de a-și apăra și sprijini zi de zi în măsură așa de mare, cultura lor națională, fiind la spatele lor Statul Român, purced în chipul acesta întru spriginitura înaintării și ocrotirea culturii, — cu cît mai multă rivnă, jertfă și spor, ar trebui să arătăm noi în privința aceasta!

Ce lipsă mare am avea noi de astfel de »fonduri«, și cît folos ne-ar aduce nouă bănușii țipați în vînt pe cununile scumpe, cari în vre-o cîteva zile să strică, să fac praf și cenușe. Ne-am înființa cu atari fonduri culturale pe sate biblioteci, ne-am trimete copii la meserii, negoț și învățatură, ba ne-am putea ajuta și școlile cît de cît.

Cercați deci și introduceți pe unde numai puteți în locul vechiului obicei fără înțeles, împrumutat dela străini, pe cel nou și bun, imbrățișat de frații nostri cu atît de vădit folos, — căci nu numai naintea oamenilor dar și naintea lui Dumnezeu *mai bună faptă* faceți!

Correspondență.

Concertul din Hațeg.

Din privilegiul măreței adunări populare din Hațeg, la 6/19 Aug. seara, Reuniunea română de cîntări din Hațeg, a dat un Concert. Această Reuniune timp îndelungat fusese ca părăsită; acum de vre o 5 luni cu puteri nouă și-a început lucrarea, sub conducerea și instruirea dibacului diriginte dl. Aurel Medrea, teolog absolut, care și-a pus toate puterile și a deșteptat Reuniunea din părăgînirea în care căzuse, și cu bună conducere și priceperea-i în arta muzicală, a și ajuns la frumoase sfârșituri. În scurt timp a învățat cu corul liturghia de Dima, precum și partea cea mare din programul Concertului de care vorbim.

La orele 9 seara, grădina hotelului »Mielul de aur« era plină de public, — între care și fruntașii neamului, aflători în această zi la Hațeg, — și o mulțime de țărani, cari venise la adunare.

La 9 și 10 min. corul a întîmpinat publicul, întonînd cîntarea: »Bine-ați venit«, de Aurel Popovici. Executarea, armonia plăcută și rolurile de solo, frumos cîntate de puternicul basist dl. Aurel Medrea, dir. și Mihail Neagu, teolog abs., au încîntat pe ascultători, încît la sfârșitul cîntării aplauzele căzură bogate. Asemenea s'au exe-

cutat bine și celelalte puncte din program, îndeosebi »Dorul Ardele a nului«, de A. Popovici, în care rolul de solo l'a avut dl. Dr. Ioan Jantea, baritonist plăcut și dl. M. Neagu, dulce tenor.

O însuflețire generală a stîrnit cîntarea: »Pribeagul«, de Timotei Popovici, mai cu samă cînd au răsunat cuvintele: »trăiască frații mei și țara strămoșească și toți vitejii ei«. Aplauzele nu s'au sfârșit până nu a fost cîntată din nou!

«Lucie de Lemmermoor», solo de violină al dșoarei Roma Ciuciu, cu acompaniarea de pian a dșoarei Florica Ciuciu, a încîntat publicul. După multele aplause au cîntat o doină de Tiberiu Brediceanu, apoi: »Supărat ca mine nu-i«, cînd însuflețirea și-a ajuns culmea! Deasemenea a fost minunată acompaniarea de pian la 4 puncte din cîntări, susținută de dșoara Florica Teodosie cu multă dibăcie.

Concertul s'a încheiat cu un »Marș« de I. Costescu.

A urmat jocul cu multele jocuri românești, cari apoi au ținut până 'n zori, cînd publicul îndestulit și cu plăcute amintiri, s'a îndepărtat.

Atît ziua (Schimbarea la față), cît și seara din 6/19 Aug., rămîn neuitate pentru noi Hațeganii.

Participant.

Somostelnic, 15 Aug. 1911

Tinerimea din Somostelnic a aranjat producțiune teatrală la 30 Iulie a. c., la care diletanții bogatului program și-au împlinit toți rolurile peste așteptare. Cu toate că tinerimea a avut de-a lupta cu multe greutăți fiindcă s'au aflat unii chiar și din senatul școlastic, cari i-au oprit a ținea probele de lipsă în școală, totuși au reușit toate foarte bine.

Scena (bina) a fost împodobită cu frumoase țesături românești.

S'a cîntat »Trecui valea«, cor, apoi s'a jucat: »Cinel-cinel«, piesă teatrală de Alexandri, în care jucătorii, toți țărani, și-au împlinit rolurile strălucit!

S'a cîntat: »Dorul mamei«, poezie prin dl. Alexandru Francu, care cu vocea sa plăcută a pus pe toți în uimire. Piesa »Nunta țiganului«, de E. Suci, a fost asemenea foarte reușit predată.

În pauză s'a jucat apoi jocurile noastre naționale »Călușerul și bătuta de 8 flăcăi«.

Multă laudă să cuvîne arangiatorilor producției dl. V. B. Popa și I. O. Frîncu, învățători, laudă și tinerilor diletanți, precum și călușerilor în frunte cu vîtaful lor Ioan Crișan.

Au binevoit unii a face și susprăsolvirii. Venitul întreg a fost 107 cor. 30 fl., spesele 62 cor. 30 fl. A rămas venit curat 45 cor. Să aduce mulțumită tuturor pentru spriginul fiindcă au luat poate ori prin dăruiri.

Comitetul.

O lămurire.

Prea Onorată Redacție!

La notița publicată de Dvoastră în Nr. 33 al „Libertății“, sub titlu „Din Saschiz“, — ca unul ce cunoscut lucrul va împărtășesc următoarele:

În Numărul 29 al „Libertății“ s'a publicat o scrisoare sub titlu „Tricolorul“, care descrie faptele rătăcite ale învățătorului Nicolae Dragomir, — pe cari fapte dl Dragomir are curajul a le desminti cu totul. În fața acestor stări de lucruri, vin a vă declara că cele scrise în Nr. 29 al foii „Libertatea“, corespund adevărului, — fiind eu însumi acela pe care nevinovatul nostru de dascăl l-a pîrît la gendarmi, ca conducătorul acelei petreceri, la care tineretul a purtat tricolorul și a provocat pe sergent să iee măsurile. Mie însumi sergentul mi-a spus „că sunt pîrît din partea învățătorului, ca conducătorul petrecerii la care am impus purtarea tricolorului, iar tineretul pentru purtarea acelu simbol“. Și a și cerut sergentul să mă justifice (să mă apăr de ce am făcut-o). Iar ca mai bine să-și aducă aminte nevinovatul nostru dn dascăl de faptă sa, o să-i citez cuvintele lui, zise către sergent, pe care sergentul mi le a spus mie la ascultare: „nu-i iertat ca tineretul să poarte tricolorul“, a zis învățătorul, iar sergentul i-a răspuns: „ca decorare (ca împodobire) e iertat, ca demonstrare nul“. La asta îi răspunde Inv. „nu Diei nu e iertat, deoarece eu am foaie zilnică în care în totdeauna cetesc că nu e iertată purtarea tricolorului.

Adevăritatea acestora am martor care prin jurământ o dovedește.

Iar aceea că acest învățător a provocat pe o elevă a lui de 10 ani, cu privilegiul sfințirii apei la holde, în ziua de Rusalii, „ca să-și îndepărteze bertința de tricolor din plete, dacă voește să nu-i rupă pletele“, o dovedește însuși tatăl copilei.

Atît deocamdată. Iar dacă dl Inv. Dragomir dorește mai multe, pot încă înșira. Tot fapte care nu arată dragoste pentru tricolorul nostru, ci că dsa, și-a luat față de el rolul de polițist ce-l urmărește.

Că cu ce învățător ne-a binecuvîntat cerul, arată și faptul, că chiar acum e în curgere contra lui cercetare disciplinară pentru multele abuzuri ce a săvîrșit și pentru aceasta. După ce vor fi ascultați martorii, voi putea să descriu mai amănunțit.

Atît ca răspuns la negarea lui și provocarea redacției să arăt care e adevărul. L'am arătat.

Saschiz, 7/20 August n. 1911.

Cu toată stima:

Eugen Muntean,
teolog abs. și student în drept.

COLERA

Zilnic sosesc vești după vești, despre pustuirile, ce le face colera. Multe sunt, fără îndoială, mărite, dar totuș destule sunt și adevărate. Cele mai noi telegrame dau de știre, că de data aceasta colera de fapt a străbătut în Austria în comuna Șuşac din Croația, și în orașul Fiume ce să ține de Ungaria! În Fiume vre-o 80 de oameni sunt duși în spitale și toți sunt bănuți a fi molipsiți cu germeni de coleră.

De teamă, că boala să nu se răspîndească, armata ce avea să meargă în comitatul Zempier, nu s'a dus în urma unei porunci scise dela instanțele înalte. Aceasta dă mult de bănuț, că primejdia ar fi cu mult mai mare, decît să arată lumii. Să va ține sfat mare între medici, și aceștia apoi vor da seamă, desupra starea lucrurilor.

În Șuşac, colera a prins rădăcini tari, mai ales că măsurile de apărare abia s'au luat de cîteva zile, iar vreme îndelungată boala a fost tănuțată.

Adevărată primejdie e însă pe țării din Dalmația și în Turcia. În Dalmația să ține aceasta în ascuns și numai ziaristii, cari au umblat pe acolo au putut afla cîteva amănunte despre coleră. Locuitorii din cele două orașe mai de funte din: Cattaro și din Antivari fug zilnic din oraș, de deoarece aici colera e mai în putere, ca în alte părți. Pe un vapor, care ducea, pe cei rari căntau scăpare s'a întimplat, cum să spune, că pe un călător, care era bănuț de coleră, l-au aruncat în mare.

În lăuntru Muntenegrului încă bîntuie colera. Și aceasta a fost un indemn, ca răsculații albanezii: malisorii, să grăbească a primi pacea imbiată de Turci, și a să întoarcă acasă, părăsind Muntenegrul, unde fugiseră.

Pricina, că primejdia s'a răspîndit în toate părțile, e ușurința în care s'a privit. Măsurile de apărare în cele mai multe locuri au fost luate tîrziu, după-ce primejdia prinsese putere. Așa a fost și în Constantinopol, unde până acum s'au îmbolnăvit de coleră 900 de oameni dintre cari mai mulți de 500 au murit.

E curios, că poporul turcesc, în loc să iee măsurile de apărare: să ține toate ale sale în curățenie, le duc în rătăcire și trimite telegrame la preoții din Mecca, ca aceia să se roage la Mohamed pentru încetarea colerei, care numai așa încetează, dacă ne grijim și ținem locuințele și hainele în cea mai mare curățenie și nu bem beutura, nici mîncăm mîncările, nefierate.

NOUȚĂȚI

„Tipografia Nouă“

în care să tipărec foile noastre, a ajuns a fi azi una din cele mai bine arangeate între tipografiile românești, ba și pe cele mai multe streine din Ardeal, le întrece cu mult!

Zilele trecute a fost montată (așezată și pusă în lucrare) în tipografia folilor noastre, o nouă și puternică mașina ce tipărește în două culori de-odată! E mașină ce numai în rari tipografil să poate vedea. În Ardeal nu mai este decît încă una!

Abia-și apol doi ani de cînd s'a adus aci o mașină de plăt, care aruncă folle tipărite în două părți de-odată, lucrînd cît două mașini obișnuite. În tot Ardealul nu să mai află altă mașină de aceasta, dublă.

Iar pe lingă ele își ține încă roșul mașina simplă, plană, care macină neobosită, de 9 ani de zile, tot felul de tipărituri.

De bun ajutor le e apoi, la biruirea lucrurilor celor multe ce ies din această zornică tipografie, o mașină americană pentru lucruri mărunte, —

apoi: o mașină de perforat (găurit), una de cusut cu drot, — și altele.

Toate sunt purtate de un motor, mînat cu benzină.

E „Tipografia Nouă“ dela Orăștie, azi una din cele mai frumos, modern și complet arangeată tipografie românească.

Îndeosebi după-ce s'a înzestrat cu noua mașină ce tipărește de-odată în două culori, — e în stare a da frumoase tipărituri pentru Cărți de bănci, invitații de petreceri, în culori, și alte lucrări frumoase, cari aiurea să pot face numai cu așteptări mari și cu migăleală. Aci să fac azi repede și acurat.

E și „Tipografia Nouă“ dela Orăștie, un sămn vădit al înaintării noastre românești în acest oraș, ca și peste tot. Aci să tipăresc azi 6 foi și reviste: „Libertatea“, „Foala Interesantă“, „Tovărășia“, „Bobîrnaci“, „Studii științifice“ (de G. Todică) și mai nou și revista „Națiunea“ a dlui Lud. Ciato, care până de curînd să tipărea în Pesta. Afară de celelalte multe tipărituri de tot felul și cărți și calendare,

Păcăleală ungurească. Mai zilele trecute a venit la Orăștie noul comandant al corpului de armată din Ardeal, Kóves de Kóvesháza, ca să inspecteze batalioanele de aici. Venirea lui a fost dată de știre înainte vreme, și, ca să-l întîmpine au eșit la gară și deregătorii orașului, cari crezîndu-l Ungur, după nume, și vrînd a să fîll cu asta, i-au trimis o trăsură cu 4 cai, mînați de doi birjari unguri, îmbrăcați în haine ungurești de pe pustă, cu minci largi și cu colie în pălărioara cît un cuib de cioară. Cînd comandantul de corp s'a dat jos din tren, i-au tinut Ungurașii o vorbire înasfîșită: „de să mira lumea și să făcea cruci. A stat el cît a stat și a ascultat vorbirea până în capăt, iar atunci a grăit nemțește: „Îmi par rău, că nu pot să vă răspund ungurește, dar am cam priceput ce vreți“. Ungurașii au rămas ca opăriți de răspunsul acesta neașteptat și numai atunci s'a aflat, că Kóves de Kóvesháza e Neamț, și numai numele lui e unguresc. El însuși vre-o 30 ani a fost tot prin Austria și abia acum a fost trimis iar în Ungaria.

Negoțul literar cu cărți românești a fost multă vreme lăsat marfă bună în mîna librarilor (prăvăliilor de cărți) streini de neamul nostru. Îndeosebi cîteva librării sășești din Sibiu, Brașov, Bistrița, Sebeș, apoi ungurești și iidovești de pretutîndenea, au făcut mulți bani din scoaterea și vinderea de cărți românești.

Timpul din urmă ne arată o îmbucurătoare îndreptărire a greșităților

stări vechi, — căci mai nou vedem frumoase puteri române dîndu-se ne-goșului de cărți românești. Așa de pildă, numai de un an de zile încoace, s'au deschis următoarele librării românești:

1. **Librăria Națională** dela Orăștie, proprietatea unui tîner universitar român cu frumoasă cultură și însuși scriitor literar: dl Sebastian Bornemisa, care conduce Librăria dsale cu pricepere și cu bun gust. Legăm cele mai frumoase nădejdi de viața acestei librării, care a început a eda cărți alese, cari vor fi o podoabă, chiar o glorie a literaturii române dela noi.

2. Nu mult după dl Bornemisa la Orăștie, s'a așezat la Făgăraș un librar român, dl I. Preda, tîner cu cunoștințe bune de librar, care a învățat acest negoț la librăria Arhidiecezană din Sibiu.

3. Aproape în același timp s'a dedicat negoțului literar românesc dl Lucian Bolcaș la Beiuș, întemeind cu ajutorul bunilor Români de acolo, o librărie și tipografie în Beiuș, avînd chemarea frumoasă de a fi răspînditoare de carte și prin ea de minte și inimă românească în Bihor și vecinătățile lui!

4. Iar mai nou Români din Brad au înființat o librărie românească, «Minerva» în Brad, care va îngrijii cu cărți și unelte de scris tinerimea gimnazială și tot Zarandul și va fi și ea o bună răspînditoare de carte românească în acest ținut pentru noi atît de însemnat!

Cînd, plini de bucurie, vestim acest frumos avînt al negoțului literar român, — n'avem destule cuvinte a atrage luarea aminte a fraților nostri români din popor, — ca de aci încolo să nu-și mai iele nici macar o peniță de scris, decum mai mult, dela librării streine, — ci adreseze-se librării românești, care îi servesc cîntît cu cărți de petrecere ori de învățătură, cu unelte de scris și cu tot ce trebuie omului cărturar azi! Așa să fie!

Știrea literară ce am adus-o în numărul nostru trecut, — că la Blaj iubitorii de literatură vor găsi volumul de duioase nuvele de Al. Ciura, ca înființat număr din aleasa „Biblioteca Scriitorilor dela noi“, — a dat peste o pedecă care face peste puțină «Librăria Națională» S. Bornemisa a procura această plăcută surprindere publicului nostru la Blaj! Dl îngrijitor al «Bibliotecii», Oct. C. Tăslăuanu, ocupat prea mult în preajma adunării «Asociațiunii» — nu a avut răgaz a scrie Prefața la volum și studiul asupra autorului, pe care ține a le avea în fruntea celui din-tili volum. Volumul atfel e gata, dar pentru lipsa aceasta, nu poate fi compactat și trimis la Blaj. Va fi însă gata după adunarea dela Blaj în vre-o 10 zile și să va afla de vînzare la «Librăria Națională» din Orăștie și la celelalte librării române din patrie.

!! AVIZ !!

Aducem la cunoștința on. public, că prin mijlocul luni Septembrie, deschidem în *Orăștie, strada principală* (îngă prăvălia de sticlărie Szöllösy), un depozit bine asortat în mărfurile următoare:

Pinzărie, Creas, Chiffoane, Batist, Percail, Cartoane, Satinuri, Țesături, Stofe de păr și de mătăsă, etc.

Cîrpe de delaine, — de mătăsă «Signorina-Double-Atlas» și negre, de păr, cu ciucuri de ibrișin, foarte frumoase!, după moda cea mai nouă!

Pentru industria de casă avem toate articolele necesare ca: Bumbace, Arniciuri, în toate colorile, garantate de spălat, Sîrmă de țesut, de brodat, Sîrmă sucită pe bercă, așa-numită «Brillant», mătăsuri de cusut, de brodat, fir de aur, etc.

Strămătură, Bercă, Lână de țesut și Ispahan.

Paploane de rouge, clott, și cachemir în toate mărimile.

Pentru sezonul de toamnă și iarnă ne sosesc frumoase articole, ca: Barchet tennis, velour, flanel. Cîrpe de bercă de pelusches și Chenille. Ciorapi, Tricotage, Mănuși, etc. etc.

Intrînd în legătură cu fabricile cele mai mari și renumite din țară și străinătate, punem la dispoziția on. public mărfuri de calitate cea mai bună, pe îngă prețuri foarte moderate! Recomandăm deci magazinul nostru ca izvorul cel mai solid și ieftin de cumpărare!

Rugînd on. public, a ne da binevoitorul sprîgn, semnăm

Cu toată stima:

PASCU & INIȘCA
comercianți.

(261) 2-3

„ARIEȘANA“

— institut de credit și economii, societate pe acții în Turda. —
Cheque-Conto 25209. Filială în Iara. Telefon 38.

Escomptează cambii simple și hipotecare pe îngă 7-8%.
Face împrumuturi pe obligații intabulate și caventate cu 7-8%.
Financializează tot felul de întreprinderi economice.

Primește depuneri pe îngă libele și în Cont-curent cu 5%,
după cari darea o plătește institutul.

Sume de 5-6 mil coroane să pot ridica ori-cînd, fără abdicere;
sumele mai mari, după starea casei.

(154) 18-

Diracțiunea.

Cassa de păstare (reuniune) în Săliște

Primește depuneri spre fructificare fără anunț cu 4%, pe îngă
anunț cu 4½% — iar depuneri mai mari cu 5%.

Depuneri și ridicări să pot face și prin Cassa de păstrare
postală.

Darea de camete o plătește institutul.

Acoardă împrumuturi:

pe cambii,
pe hipotecă replătibile în rate sau în anuități,
pe obligațiuni cu caventă
ca credite de Cont-curent pe îngă asigurare hipotecară sau
de valoare (acții și efecte publice).

Dobînda variază între 8% și 6%, după mărimea împrumu-
tului și asigurarea oferită.

Schimbă, adecă cumpără și vinde, ori ce fel de monede streine cu,
cursul zilei.

(202) 10-20

Diracțiunea.

Pictor de case și firme.

Subscrisul fac cunoscut că m'am așezat în Orăș-
tie (casele ospătăriei Vlad, în drumul țării) ca
zugrăvitor de case, de biserici, de firme și vopsitor.

Primesc zugrăviri de case și de biserici după
modelele cele mai nouă. Fac table de firme frumoase!
Vopsesc uși, ferestă, mobile, padimente, în colorii
de oleiu.

Rog a fi onorat cu comande. Prețuri moderate!

CAROL MIHAIL SCHMIDT,

pictor-zăgrăvitor în Orăștie (Szászváros).

Drumul țării, casele ospătăriei Vlad.

(259) 2-5

Croitorie de Dame.

Subscrisele avem onoare a face cunoscut on. public din
Orăștie și jur, că, după-ce am învățat croitoria de dame și am
făcut praxă de 5 ani, în ateliere de primul rang din Pesta și
alte orașe mari din țară, — ne-am așezat în Orăștie, deschizînd

atelier propriu

de croitorie pentru dame

pe drumul țării, casele din colț (vis à-v's de magazinul de scin-
duri a dlui C. Baiou).

Rugăm pe onoratele dame din loc și jur, să ne onoreze cu
comandele lor, — asigurîndu-le de executare fină, cu gust, după
cea mai nouă modă!

La cerere, fiind done, mergem să executăm lucrări și la casă.

SOFIA și SUSANA STAN,

croitorie de dame în Orăștie.

2-2 (260)

„Rîureana“, însoțire de anticipații și magazin în Șugag.

CONVOACARE.

Onorații membri ai însoțirii de anticipații și magazin „Rîureana“, să convoacă prin aceasta la

adunarea generală ordinară,

ce să va ține în 3 Septembrie st. n. 1911, la orele 2 d. a. în localul însoțirii, pe lângă următorul

PROGRAM:

3. Raportul Direcțiunii și a comitetului de revizie, asupra rezultatului de gestiune a anului 1910/11.
2. Statorirea bilanțului pe anul 1910/11 și împărțirea profitului curat.
3. Alegerea alor 2 membri în Direcțiune.
4. Alegerea comitetului de supraveghiere pe un nou period de 3 ani.
5. Alte eventuale propuneri.

Șugag, în 14 August 1911.

Directiunea.

MEGHIVÓ.

„Rîureana“, mezőgazdasági raktár és előlegezési szövetkezet. t. cz tagjai ezennel egy az egylet helyiségében 1911. évi Szeptember hó 3-án, d. u. 2 orakor megtartandó

rendes közgyűlésre,

következő

tárgysorozat mellett meghívotnak:

1. Az igazgatóság és felügyelőbizottság az 1910/11 év ügymenetéről szóló jelentése.
2. Az 1910/11 évi számodási mérleg megállapítása és a tiszta nyereség felosztása.
3. Két (2) igazgatósági tagnak megválasztása.
4. A felügyelőbizottságnak egy újabb 3 évi időtartamra való választása.
5. Más esetleges javaslatok.

Sugág, 1911. év Augusztus hó 14 én.

Az Igazgatóság.

Active-Vagyon Contul Bilanțului pe 1910/911. — Mérleg számla 1910/911 évre. Pasive-Teher.

Cassa — Készpénz	K	8.358 11	Capital social — Részvénytőke (120 tag, 400 üzletrész).	K	10.089—
Escont — Váltó kölcsönök	"	46.977 52	Fond de rezervă — Tartalékalap	"	775—
Impr. hipot. — Jelzálogos kölcsönök	"	9.770 10	Depuneri spre fructificare — Betétek	"	33.595 98
Mobiliar — Leltár	"	250—	Cont-Curent — Folyó számla	"	18.779—
Interese transit. decursive — Folyó átmeneti kamatok	"	1.540 20	Diverse — Különfélék	"	568 41
			Dividendă — Osztalék	"	666 23
			Interese trans. anticip. — Átmeneti kam.	"	751 43
			Profit curat — Tiszta nyereség	"	1.670 88
		K 66.895 93			K 66.895 93

Eșite-Kiadás. Contul Profit și Perderi. — Nyereség-és Veszteség-Számla. Intrate-Bevételek.

Interesele dep. spre fructificare — Betéti kamatok	K	500 20	Interese: — Kamatok:	K	3.919 38
Dare după interesele depun. — Betéti kamat adó	"	54 47	dela cambii — Váltó kölcsön kamat	"	626 75
Spese — Költségek	"	421 60	dela imprumuturi hipotecare — Jelzálog kölcsön kamat	"	308 90
Dare și arunc. — Adó și potadó	"	100—	Proviziuni — Jutalékok	"	
Interese după cap. soc. — Részvénytőke kamatja	"	537 86			
Interese de Co Current — Folyó számla átmeneti kamatok	"	1.520—			
Abscriere — Leírás	"	50—			
Profit curat — Tiszta nyereség	"	1.670 88			
		K 4.855 03			K 4.855 03

Șugag, în 30 Iunie 1911. — Sugág, 1911. évi június hó 30 án.

Berghesan m. p.,
director. — vezérigazgató.

George Perian m. p.,
contabil. — könyvelő.

Ioan Bogdan m. p.,
cassar. — pénztárnok.

Membrii Direcțiunei: — Az igazgatóság tagjai:

Berghesan m. p. George Perian m. p. George Gros m. p. Ioan Bogdan I. Nicolae m. p.
Nicolae Cutean m. p. Ioan Avram m. p.

Comitetul de supraveghiere: — A felügyelőbizottság:

Subsemnatul comitet de supraveghiere am examinat conturile prezente și le-am aflat purtate în regulă și în consonanță cu cărțile auxiliare. — Alolirott felügyelőbizottság — jelen számlák végeredményét megvizsgálta — és azokat rendben — és a vezetett segédkönyvekkel megegyezőnek találta.

Șugag, în 10 Iulie 1911. — Sugág, 1911. évi július hó 10 én.

Ioan Pavel Bogdan m. p.
Andronic Cernat m. p.

Ioan Catilina m. p.

Vasilie Bucurescu m. p.
Dumitru Crețu m. p.

V I N !

Am circa 40 buți de vin, numai original ardelenesc, și îl vînd, dela 60 litri în sus, cu 26 cruceri (52fileri) litrul.

HANS STEPHANI,
Hotel „Transsylvania“
Orăștie.

(63) 26—45

„Város-major Szanatorium“

și „HYDROTHERAPIE“

26 odăi arangiate cel mai modern. Supraveghiere medicală permanentă.

Telefon 88—99.

Birou central; stabiliment medical:

Budapest, Ferencz körut 29. n. a 8—9; d. a. 3—5.

Director-șef:

Dr. Cosmutza.

(884) 33—

VINURI

vechi și noi — de vîndut!

Adresați-Vă cu toată încrederea la proprietarul de vii din Șiria, (Világos), PETRU BENEA, căci Vă trimite numai vinuri bune, curate și pe lângă prețurile cele mai moderate.

Vinuri vechi: Vin alb 66 fil., Rizling 68 fil., Roșu 76 fileri.

Vinuri noi: Rizling 54 fil., Rizling și Ruge amestecat 50 fil., Siller 52 fil.

Rachie de trevere (comină) K 1-60
Rachie de comină, specialit. „2“
Rachie de drojdii 2 cor. 20 fileri.
Prețurile sunt semnate după litru, în fileri. Vinurile și rachiea să expediază sub îngrijirea proprie, dela 50 litri în sus și cu rambursă.
Vase împrumutate pe timp de 2 luni.
Pentru calitatea vinului garantez.

PETRU BENEA,
proprietar de vii și neg. de vinuri.
(257) Világos, (Arad m.) 3—22

Cele mai bune
călcîie de gummi
sunt călcîiele:

Telefon 172. „LA CROITORIA UNIVERSALĂ“ Telefon 172.

I. PETRAȘCU, SIBIU — NAGYSZEBEN,

Strada Cisnădiei Nr. 30 : :
Depozit de stoffe engleze și germane.

Să pregătesc cele mai frumoase haine, după croială cu și, pentru civili: fracuri, saloane, jachete, sacouri, pardesiuri, baltoane, etc. — Asemenea să execută pentru ofițeri și voluntari, tot felul de uniforme, iar în depozit să aflu diferiți articli pentru uniforme: săbii, chipiuri, porteepe, mănuși. etc.

Atrag deosebita atențiune asupra reverenzilor preoțești, ce să pregătesc în atelierul meu, : : : : : după moda cea mai nouă. : : : : :

Comandele să pregătesc în timp foarte scurt.

Ce-e-e? „Tata ne-a slobozit! Că-'s veritabile hilze de cigarete Antincotin de-alui JACOBI în cutii de lemn!“

Ai grijă! Numai cu scrisoarea „JACOBI“ e bună!